

УДК: 373.5.091.33-027.31:796

І.О. Ячнюк, М.Ю. Ячнюк, Ю.Б. Ячнюк

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ІНТЕРЕСУ ШКОЛЯРІВ ДО СИСТЕМАТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Інтерес до занять фізичною культурою та спортом не з'являється сам по собі, його потрібно формувати у процесі навчання, враховуючи вікові, анатомо-фізіологічні, психологічні особливості учнів різного віку. Існують різні шляхи підвищення інтересу учнів до занять фізичними вправами. Головну роль в цьому процесі займає вчитель, який володіє новими формами організації занять фізичною культурою у загальноосвітніх школах. Модернізація освіти спонукає до інноваційної діяльності учителя, яка спрямована на перетворення існуючих форм і методів виховання, створення нових цілей і засобів її реалізації, тому вона є одним з видів продуктивної, творчої діяльності людей.

Ключові слова: фізична культура, мотивація, спорт, інновація, урок.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. На сучасному етапі розвитку України як європейської держави однією з найважливіших проблем є збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління. Проаналізувавши данні офіційного сайту Міністерства охорони здоров'я України в останні роки зростає кількість молоді із захворюванням серцево-судинної, дихальної та нервової систем. Значні показники мають такі шкідливі звички як: алкоголізм, тютюнопаління й наркотична залежність. В останні роки лише піднімаються заклики бути здоровим, а реальні данні свідчать про систематичне погіршення здоров'я школярів та молоді з кожним роком. Однією з причин такого стану є зниження інтересу учнівською молоді до організованих та самостійних систематичних занять фізичним вправами, недостатня виховна та освітня спрямованість діяльності учителів фізичної культури на уроках та в позаурочний час.

Постановка проблеми.

Проблемою вивчення позитивного ставлення учнів до занять фізичною культурою та спортом присвятили свої праці відомі вчені Т.Ю. Круцевич, Б.М. Шиян, В.Г. Арефев, Б.Д. Ведмеденко, В.І. Тропінін.

Автори детально висвітлюють проблеми фізичного виховання учнів та формування у них позитивного ставлення до занять фізичною культурою та спортом [4, 9].

Дослідження науковців С.Ю. Бабенка, Г.В. Безверхня, О.М. Зваричука, О.П. Верещагіної свідчать, що потреби, мотиви та інтереси в галузі фізичної культури мають свої вікові особливості та пов'язані з психологічним розвитком, соціальним формуванням особистості, темпераментом, соціально-економічними умовами життя конкретної сім'ї [1, 2].

Мета статті – стаття присвячена дослідженню позитивної мотиваційної сфери учнів старших класів загальноосвітньої школи до занять фізичною культурою та спортом.

Виклад основного матеріалу.

Фізична культура – це важливий засіб підвищення соціальної й трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, а спорт є органічною частиною фізичної культури, особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом загальної діяльності [1].

З утворенням Української незалежної держави фізичне виховання дітей, учнівської молоді стало справою українського народу. Держава законодавчо захищає інтереси громадян у сфері фізичної культури і спорту, заохочує прагнення населення зміцнювати своє здоров'я, вести здоровий спосіб життя.

Наукове забезпечення виховання інтересу в учнів до занять фізичною культурою є органічною частиною «Національної Доктрини розвитку фізичної культури і спорту», програми «Фізичне виховання – здоров'я нації». Виховання інтересу в учнів до занять фізичною культурою та спортом передбачає проведення прикладних та фундаментальних досліджень.

Цього потребує і розробка концепції розвитку науки в галузі фізичного виховання і спорту, яка ґрунтується на вихованні інтересу, впровадженні нових форм організації уроків фізичної культури, позаурочних самостійних занять фізичною культурою, тренувань з улюблених видів спорту, виступах на спортивних змаганнях, процесів активного рухового дозвілля, управління науковою діяльністю у сфері виховання інтересу.

За енциклопедичним визначенням мотивування – це сукупність фактів, аргументів і доказів, які використовує учитель в навчальній діяльності для переконання учнів у необхідності систематичних занять фізичною культурою [3].

Мотиви, які спонукають до занять фізичною культурою і спортом мають складну структуру. Це мотиви, пов'язані із задоволенням від процесу діяльності (динамічність, емоційність, різноманітність і новизна, наявність улюблених фізичних вправ, дружба, товаришування, колективізм); і мотиви, пов'язані з результатами діяльності (набуття нових умінь, нових знань, навичок і оволодіння новими складними руховими діями, подолання нормативів, покращення результатів, виконання розрядних нормативів, активний відпочинок); та мотиви пов'язані з перспективами зміцнення здоров'я, стати фізично бездоганною людиною, розвивати фізичні якості, виховувати волю, характер, рішучість, бути спортсменом, майстром спорту, чемпіоном і т. д.

Технологія процесу фізичного виховання та адміністративні умови його впровадження в середніх закладах освіти на сьогодні не спрямовані на послідовне формування підростаючого покоління базових і спеціальних цінностей фізичної культури. Вони не вчать особистість реалізовувати отриманий рівень знань, фізичних, духовних і творчих здібностей у своїй життєдіяльності шляхом індивідуальної чи групової фізичної підготовки в школі або за місцем проживання, активного рухового відпочинку чи занять масовим спортом у позашкільних закладах [5].

Останнім часом рухова активність дітей поступово знижується. У зв'язку з інтенсифікацією процесу навчання, підвищується рівень розумового навантаження на нервово-емоційну сферу учнів. На час випуску – багато учнів набувають хронічних захворювань. При цьому шкоди завдає не розумова праця, а її супутник – гіпокінезія, позбавлення рухів або значно обмежений рухливий спосіб життя. Слід зазначити, що знижується інтерес учнів старших класів до систематичних занять, недостатня виховна та освітня діяльність учителів фізичної культури на уроках і в позаурочний час, недосконала методика проведення уроків фізичної культури та їх одноманітність, низький рівень емоційності занять, недостатність пропаганди здорового способу життя і формування інтересу учнів до занять фізичними вправами.

Основна форма організації фізичного виховання дітей в школі – урок. Саме на уроках фізичної культури школярі набувають знання, навички, вміння виконувати ранкову гігієнічну гімнастику, фізкультхвилинки, ігри та вправи на перервах, проводити загартування організму, самостійно займатись фізичними вправами за місцем проживання з метою підвищення рівня своєї фізичної підготовленості. Уроки фізкультури повинні сприяти формуванню у школярів позитивного ставлення до фізкультурної діяльності, а також залученню школярів до інших форм занять фізичною культурою і спортом. Важливим завданням фізичного виховання дітей і підлітків є розвиток фізичних якостей, що сприяють

різнобічному гармонійному розвитку особистості, підвищенню адаптивних можливостей організму

Дослідження проводилось під час проходження педагогічної практики в ЗОШ №4 м. Чернівці, серед учнів різних вікових груп (молодший шкільний вік, учні середньої школи та старшокласники).

Нами було проведено усне опитування для визначення стану зацікавленості школярів, що до занять фізичною культурою та спортом (табл. 1).

Таблиця 1

Результати опитування учнів різних вікових груп

Чи потрібен урок фізичної культури у школі	Другий клас	Шостий клас	Одинадцятий клас
Так, обов'язково	78%	65%	29%
Мені байдуже	20%	25%	36%
Ні, непотрібен	2%	10%	35%

Проаналізувавши результати опитування респондентів нами зроблені висновки, що цікавість (інтерес) до уроків фізичної культури втрачається поступово, починаючи з молодшого шкільного віку. Так на запитання «Чи потрібен урок фізичної культури у школі» 78% опитованих учнів других класів дали позитивну відповідь і лише 29% учнів одинадцятого класу дали позитивну відповідь на теж саме запитання. Лише 2% школярів других класів рахують, що урок фізичної культури в школі не потрібен, і нажаль цей відсоток збільшується до 10% в шостому класі, а в одинадцятому класі 35% респондентів дали позитивні відповіді.

Така ситуація у сучасній школі потребує від вчителя фізичної культури пошуку шляхів підвищення зацікавленості учнів в заняттях фізичною культурою та прагнення до самовдосконалення. Інтерес до занять фізичною культурою та спортом не з'являється (виникає) сам по собі, його треба формувати у процесі навчання.

Для цього потрібно:

- формувати позитивне ставлення до занять фізичними вправами;
- цілеспрямоване мотивування і стимулювання до активної фізичної діяльності;
- прищеплення інтересу до активних занять фізичними вправами;
- озброєння знаннями з теорії і методики фізичного виховання;
- творчий підхід вчителя фізичної культури;
- врахування вікових, анатомо-фізіологічних та психологічних особливостей учнів різного віку [8].

Класифікація уроків раціональна і дає змогу чіткіше визначити цілі та завдання, структуру кожного уроку, мобілізацію учнів для успішного вирішення поставлених завдань, враховуючи вік учнів. Вплив уроків фізкультури на виховання позитивного ставлення до занять фізичними вправами залежить від багатьох факторів – перед усім від якості їх проведення, зокрема, від того, наскільки вдало підбираються засоби фізичного виховання, раціонально організовується процес їх виконання, економно витрачається час, стимулюється рухова й пізнавальна активність учнів, здійснюється показ і роз'яснення вчителя, а також від місць занять, кількості та якості інвентарю.

Майстерність учителя на уроці проявляється головним чином у вдалому володінні методикою навчання і виховання, творчому застосуванні новітніх досягнень педагогіки та передового педагогічного досвіду, раціональному керівництві пізнавально-практичної діяльності учнів, їхнім інтелектуальним розвитком. Модернізація освіти спонукає до пошуку нових освітніх і виховних технологій, до впровадження нетрадиційних форм і методів навчання та виховання. Однією з таких технологій є застосування учителем на уроках фізичної культури інновацій. Поняттям «інновація» позначають нововведення, новизну, зміну, введення чогось нового. Інноваційна діяльність учителя спрямована на перетворення існуючих форм і методів виховання. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчання та виховання; в організації спільної діяльності вчителя і учня, тому вона є одним з видів продуктивної, творчої діяльності людей. Інноваційна діяльність вчителя дає йому можливі відкривати, розробляти, удосконалювати і застосовувати властиві лише йому підходи до навчання.

Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих учителів і цілих колективів

Звертаючи увагу, на те що у учні молодших класів спостерігається підвищена збудливість та недостатньо сформовані процеси сприйняття і уваги, тому вчителі використовують при складанні комплексу ЗРВ віршовані казки про природу. За змістом віршованої сюжетної казки учні перетворюються на квіточки, дерева, пташки та явища природи. Використання ігрового методу навчання дозволяє зацікавити дітей та позитивно вплинути на виконання вправ підготовчої частини уроку. Також вчитель – новатор застосовує власні нетрадиційні форми роботи з дітьми, використовує уроки сюжетно-рольові, уроки-ігри, уроки-подорожі. Нестандартний урок – необхідно розглядати як одну з активних форм навчання, як засіб підвищення ефективності навчаль-

ного процесу, можливість здійснювати на практиці всі принципи навчання з використанням різних організаційних форм і методів навчання.

Для учнів нетрадиційний урок це перехід до іншого психологічного стану, де використовується інший стиль спілкування, мають місце позитивні емоції, відчуття себе в новій якості (нові обов'язки і відповідальність), прояв творчих здібностей і особистісних якостей, самостійне рішення навчальних проблем, самооцінка і самоствердження тощо.

Учнів середньої школи потрібно залучати до нових видів діяльності, спонукати до аналізу і самооцінки власної діяльності, залучати до різноманітних форм колективної діяльності. Для формування в учнів середнього шкільного віку бажання займатися фізичною культурою використовують різні види навчально-пізнавальної діяльності, яка підвищує інтерес до фізичної культури, самовдосконалення, інтерес до занять спортом. Також фахівці в галузі фізичного виховання переконані, що використання музичного супроводу на уроці фізичної культури в середній школі, несе певне естетичне і духовне навантаження, сприяючи формуванню особистої фізичної культури. Музика яку використовують у підготовчій частині уроку, створює багаторий життєрадісний настрій і ефективна після одноманітної напруженої розумової діяльності. Урок фізичної культури для школярів середньої школи повинен бути побудований таким чином, щоб фізичні вправи позитивно впливали на фізіологічний, функціональний, психічний та естетичний розвиток [7].

Учнів старшого шкільного віку потрібно залучати до активної фізкультурної та спортивної діяльності, розвивати інтерес до специфічних видів активності та сприяти педагогічному контакту на уроці вчителя та учня. Мотиви, які спонукають до занять фізичною культурою у старших класах мають складну структуру. Це і мотиви, пов'язані із задоволенням від процесу діяльності (динамічність, емоційність, різноманітність і новизна, наявність улюблених фізичних вправ, дружба, товаришування, колективізм); і мотиви, пов'язані з результатами діяльності (набуття нових умінь, нових знань, навичок і оволодіння новими складними руховими діями, подолання нормативів, покращення результатів отримання розряду, активний відпочинок); та мотиви пов'язані з перспективами зміцнення здоров'я стати фізично бездоганною людиною, розвивати фізичні якості, бути спортсменом, майстром спорту, чемпіоном і т. д., підготуватись до служби в армії, виховувати волю, характер, рішучість.

Прикладом вдалого використання інноваційних технологій на уроках фізичної культури для хлопців – старшокласників є уроки з елементами футболу, бейсболу, бадмінтону, стритболу, воркауту, скейтбордингу.

Для покращення інтересу до занять у дівчат старших класів слід використовувати на уроках фізичної культури різноманітні танцювальні та ритмічні вправи (фітнес програми під ритмічну музику, а також використання на уроках вправ з обтяженнями). Під час підготовки вчителем до проведення уроку слід враховувати рівень підготовленості дівчат, їх індивідуальні особливості кожної з дівчат, та використовувати на уроках фізичні вправи спрямованні на формування правильної постави, гарної ходи, розвитку ритмічності та координації рухів [11].

Кожен урок має власне місце в системі уроків з урахуванням їх видів і типів, він здійснює специфічний, властивий тільки йому внесок у вирішення основних завдань навчального предмета.

Висновки. Аналіз літератури з даної проблеми та результати опитування, проведених нами дозволяє стверджувати, що формування позитивної мотивації учнів до занять фізичною культурою та спортом залежить в значній мірі від педагогічної майстерності учителя фізичної культури – багатство його особистості, професійної культури і педагогічної майстерності. Впровадження інноваційних методик на уроках фізичної культури потребує певної підготовки вчителя, який майстерно володіє методикою навчання і виховання, творчо застосовує новітні досягнення педагогіки та передового педагогічного досвіду. Ці якості педагога позитивно впливають на розвиток інтересу та формування активного відношення учнів до занять фізичними вправами.

Також слід зазначити, що використання інноваційних технологій з елементами спортивних та рухливих ігор, різноманітних фітнес програм позитивно впливає на процес формування мотивації до занять фізичною культурою та спортом школярів.

Список використаних джерел:

1. Амосов Н.М. Роздумья о здоровье./ Н.М. Амосов – М.; Физкультура и спорт, 1987. – 64 с.
2. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11х класів : автореф. дис. ... канд. наук із фізичного виховання і спорту: спец. 24.00.02 « Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення // Г.В. Безверхня – Львів, 2004. – 23 с.
3. Божович Л.И. Проблема развитие мотивационной сферы ребенка / Под ред. Л.И. Божович, Л.В. Благоннадежиной. – М.: Педагогика, 1972. – С. 7-45
4. Ведмеденко Б.Ф. Теорія і методика виховання інтересу в учнів до занять фізичною культурою. : автореф. дис. ... докт. пед.наук: 13.00.07 / Б.Ф. Ведмеденко – К., 2005. – 42 с.
5. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури / Б.Ф. Ведмеденко. – К, 1993 – 152 с.

6. Жидко Ю.С. Формирование потребности в непрерывном физическом совершенствовании старшеклассников общеобразовательных школ: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Ю.С. Жидко. – Рига, 2000. – 24 с.
7. Іванченко Л.П. Формування мотивації у підлітків до систематичних занять фізичною культурою і спортом: : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Л.П. Іванченко – Луганск, 2007. – 20 с.
8. Отрошко О. Шляхи підвищення інтересу учнів до занять фізичною культурою та спортом / О. Отрошко. – Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. – Тернопіль, 2016. – 59 с.
9. Шиян Б.М. Теорія фізичного виховання / Б.М. Шиян, В.Г. Папуша. – Тернопіль: Збруч, 2000. – С. 66-103.
10. Яворський Т. Використання нетрадиційних засобів у проведенні занять фізичної культури з учнями старшого шкільного віку / Т. Яворський; А. Яворський; А. Чеховська // Спортивна наука України. – 2013. – №1 (52) – С. 33-37.
11. Ячнюк І. Використання нетрадиційних засобів на уроках фізичної культури / Ірина Ячнюк, Юрій Ячнюк // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах» (15 квітня 2015). – Дніпропетровськ: Дніпропетровський Ун-т ім.. О. Гончара, 2015. – С. 385-387.

The interest to physical culture and sport does not appear by itself, it needs to form a learning process, taking into account age, anatomical, physiological and psychological characteristics of different pupils age. There are various ways of increasing the pupils interest to physical exercises. The main role in this process belongs teacher who owns the new forms of organization of physical culture in schools. Modernization of education induces to innovation teacher aims to convert existing forms and methods of education, create a new targets and means of implementation, so it is a kind of productive and creative activity.

Keywords: physical culture, motivation, sports, innovation, lesson.

Отримано 21.04.17